

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ НА РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ДОСТУПУ ДО НЕЇ СОЦІАЛЬНО НЕЗАХИЩЕНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ

Законодавство України про вищу освіту базується на Конституції України складається із міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, законів України «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до нього [1].

В сучасних умовах розвитку економіки України перспективність дослідження вищої освіти зумовлена процесами глобалізації, участю України у Болонському процесі, реалізацією цілей розвитку тисячоліття в Україні в межах Декларації тисячоліття ООН, посиленням матеріального розширення населення, корегуванням навчальних планів відповідно до потреб сьогодення, створення умов щодо доступу соціально незахищених верств населення до якісної вищої освіти тощо набуває особливої актуальності, є предметом соціальної політики України і потребує посилення уваги з боку уряду.

На сьогоднішній день основними позитивними тенденціями, які характеризують ситуацію в сфері доходів населення та ринку праці України можна вважати такі [2]: зростання у 2012 році порівняно з 2011 роком доходів населення на 11,1% до 1407,2 млрд грн; зростання реального наявного доходу за 2012 рік на 9,7%; збільшення середньомісячної номінальної заробітної плати штатного працівника на 14,9% – до 3026 грн; збільшення темпів приросту реальної заробітної плати за рік на 14,4%, що є найкращим показником з 2007 року; номінальне зростання рівня купівельної спроможності населення.

Проте, незважаючи на зазначену позитивну динаміку збільшення доходів населення, спостерігається зниження конкурентоспроможності соціально незахищеного населення (інваліди, діти-сироти тощо) та зростання рівня бідності, який є важливим чинником ризику бідності населення. Так, станом на 01.01.2013 року було зареєстровано 506,8 тис. безробітних громадян, що на 5% більше, ніж на відповідну дату попереднього року. При цьому рівень зареєстрованого безробіття порівняно з попереднім роком не змінився і на 01.01.2013 року становив 1,8% населення працездатного віку [2].

У вересні 2000 року Україна приєдналася до Декларації тисячоліття ООН, однією з цілей якої є викорінення крайньої бідності та голоду у світі, а також взяла на себе зобов'язання щодо Цілей Розвитку Тисячоліття, відповідно до яких перед Україною стоїть завдання до 2015 року ліквідувати бідність за критерієм добового споживання, що не перевищує 5 дол. США на добу за паритетом купівельної спроможності [3]. У зв'язку з обмеженими можливостями держави для вирішення цієї проблеми в Україні відбувається подальше підвищення рівня бідності. Тому у проекті загальнодержавної програми подолання та запобігання бідності в Україні на 2010–2015 роки стверджується, що досягти задекларованої мети державі не вдасться, тому встановлено «реалістичнішу» мету – зменшити рівень бідності до 25 % [3].

Така ситуація справ з рівнем бідності в Україні призводить до скорочення можливостей доступу до вищої освіти як бідної частини населення та їх дітей, так і людей, які можуть бути віднесені до соціально незахищених верств населення.

Головним способом боротьби з бідністю є підвищення рівня життя населення, надання громадянам можливості гідно працювати, підвищувати свій рівень добробуту шляхом здобуття якісної вищої освіти [4]. В контексті дослідження питання особливої уваги заслуговує використання на терені України досвіду країн Європейського Союзу (ЄС) і зокрема, одного з напрямів, вироблених ЄС з метою подолання бідності: усунення перешкод щодо доступу до освіти та перепідготовки кадрів на всіх вікових етапах людського життя з особливою увагою до найбільш знедолених груп [3].

Основними формами навчання у вищих навчальних закладах є: стаціонар (денна/очна); вечірня; заочна, дистанційна, суботня; екстернатна. Існують також такі форми навчання як: університети третього віку, бізнес-школи, корпоративні університети, внутрішньофірмове навчання тощо.

Не зважаючи на існування ряду форм освіти, вони не стали предметом спеціального осмислення. Вищій освіті потрібна концептуалізація, що вимагає розробки адекватної сучасним умовам моделі забезпечення доступу соціально незахищеного населення до якісної вищої освіти шляхом розробки стандартів доступу до якісної вищої освіти.

1. Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту». Порівняльна таблиця (2008 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/pravo>.

2. Національний банк України. Річний звіт 2012 року. Макроекономічний розвиток України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=2150782>.

3. Авчухова А.М., Шипенко Т.В. Використання європейського досвіду подолання бідності в Україні. // Стратегічні пріоритети, No 4 (21), 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sp/2011_4/090-095.pdf.

4. Шляхи подолання бідності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rdakalanchak.at.ua/_tbkp/shljakhi_podolannja_bidnosti_v_ukrajini.doc.

Бреус, С. В. Вплив соціально-економічного розвитку держави на рівень вищої освіти в Україні в контексті доступу до неї соціально незахищених верств населення [Текст] / С. В. Бреус, М. П. Денисенко // Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції, 26-28 вересня 2013 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. - Суми : ТОВ "ДД "Папірус", 2013. - С. 40-41.